

Българо-гръцката черковна борба, която се усили отъ 1860 год. насетнѣ, обърна вниманието на нѣкои учени славѣни върху Балканския Полуостровъ, особено на руситѣ: затуй почватъ да се явяватъ по-често исторически и народописни бѣлѣжки за българскитѣ земи въ Турция въ чуждата книжнина. Чешкиятъ професоръ *Ф. Брадашики* обнародва прѣзъ 1869 год. специална студия за славѣнитѣ въ Балканския Полуостровъ, придружена съ доста добра етнографска карта. Той опрѣдѣля българо-сърбската граница почти като Лежана. По-точенъ е съ арнаутско-българската граница, която е студиралъ въ по-нови трудове. Сжщо така и българо-гръцката граница не се отличава много отъ Лежана.¹⁾ Прѣзъ това врѣме излѣзоха на свѣтъ историческитѣ трудове на рускитѣ учени *Макушевъ* и *Голубински*. И единътъ и другиятъ опрѣдѣлятъ жилищата на българитѣ и сърбитѣ съ доста голѣма точностъ.²⁾ Прѣзъ 1862 год. пътува прѣзъ Македония настоятелътъ на руската цариградска посолска църква многообразованиятъ архимандритъ Антонинъ по порѣка на посолството. Неговитѣ цѣнни свѣдѣния за населението сж имали значение само за руското посолство, понеже пътописнитѣ му записки се обнародваха много късно.³⁾ Около това врѣме и сръбското правителство бѣ изпроводило археолога *Верковичъ* въ Македония за изучаване на страната, и неговитѣ бѣлѣжки сж помогнали много за добритѣ отношения на князь-Михайловото правителство къмъ българитѣ въ Македония.⁴⁾ Верковичъ опрѣдѣля съ по-голѣма точностъ етнографскитѣ граници на българитѣ отъ сѣверо-западъ, като поставя Дебъръ въ българскитѣ прѣдѣли. Сжщо той е по-точенъ и при опрѣдѣлението на южнитѣ българо-турски граници.⁵⁾ Той първъ говори за многобройното турско и помашко население въ вътрѣшността на страната, за гръцитѣ мухамедани и турци християни.

Гръцитѣ не сж могли хладнокръвно да гледатъ какъ руски и западни писатели разширяватъ българскитѣ прѣдѣли далечъ на югъ въ земя, която тѣ бѣха привикнали да считатъ одавна като неоспорима тѣхна и за която Цариградската Патриаршия водѣше упорита борба съ българитѣ. Въ много вѣстници, брошури и книги гръцки писатели и политици сж писали, че Македония е гръцка страна. Намирали сж се и не гръци, които сж защищавали гръцкитѣ погледи. Такъвъ единъ е френскиятъ инженеръ-архитектъ *Бисикони*, който е билъ по-рано на турска служба въ Цариградъ. Прѣзъ 1871 год. той е издалъ своя етнографска и статистическа студия заедно съ етнографска карта,⁶⁾ въ която цѣла южна, западна и срѣдна Македония сж прѣдставени като гръцки земи. На бъл-

¹⁾ Brodaška. Die Slaven in der Türkei. Peterm. Mitt. 1869. XII. 448—451.

²⁾ В. Макушевъ, Задунайскіе и адриатическіе славяне, С.-Петербургъ, 1867. стр. 2—3.; Голубинскій, Краткій очеркъ исторіи Прав. Церк. Болгарской, Сербской и Румынской, Москва 1871. стр. 150—151.

³⁾ Арх. Антонинъ, Поездка въ Румелию, 1879. Изъ Румелии, 1886.

⁴⁾ Около 1863—4 год. нѣколко първенци отъ гр. Велесъ се прѣдставили на князь Михаилъ и изказали пожелаваніе за присъединяване Македония къмъ Сърбія. Князьтъ имъ казалъ, че Македония като българска страна, ще влѣзе въ състава на бъдещето българско царство.

⁵⁾ Верковичъ, Топограф. тропограф. очеркъ Македоніи, 43—44.

⁶⁾ F. Bianconi, Ethnographie et statistique de la Turquie d'Europe et de la grèce, Paris, 1871.